

kes, at et parti, der i en anden del af landet, hvor der med den nye valgkredsinddeling ikke sker tilsvarende forøgelser af storkredsens størrelse, f.eks. i Fyns Storkreds eller i Østjyllands Storkreds, som følge af overgangen til d'Hondts metode fremover ikke vil opnå et kredsmandat i den nye storkreds, selv om partiet ville have fået kredsmandat i storkredsen under den gældende valgkredsinddeling og ved den gældende mandatfordelingsmetode. 3) Det kan ikke udelukkes, at der ved fremtidige valg opstår situationer, hvor det største parti får flere kredsmandater end det antal mandater på landsplan, partiet ifølge sit stemmetal er berettiget til, selv om noget tyder på det modsatte.

Model 2 for ændring af reglerne for fordeling af kreds- og tillægsmandater: Omdannelse af 2-procents-reglen for opnåelse af tillægsmandater til også at være en spærregel for opnåelse af kredsmandater

En anden model, arbejdsgruppen har overvejet, har været at fastsætte spærregler i folketingsvalgloven for, hvornår et parti eller en kandidat uden for partierne kunne deltage i fordelingen af kredsmandater inden for den pågældende storkreds. Kredsmandaterne skulle i givet fald blive fordelt efter den gældende mandatfordelingsmetode (modificeret Sainte-Laguë) mellem de partier og kandidater uden for partierne, der opfyldte betingelserne i en sådan spærregel.

En sådan spærregel kunne i givet fald bestå i, at et parti eller en kandidat uden for partierne for at få adgang til at deltage i fordelingen af kredsmandater inden for en storkreds skal enten 1) have vundet det 1.-15. kredsmandat i kredsen, eller 2) have opnået mindst et kredsmandat i en anden storkreds, der ved det pågældende valg har højst 15 kredsmandater, eller have opnået mindst et af de 15 kredsmandater i en anden storkreds, der ved det pågældende valg har flere end 15 kredsmandater, eller 3) inden for to af de tre landsdele, landet er inddelt i, have opnået mindst lige så mange stemmer som det gennemsnitlige antal gyldige stemmer, der i landsdelen er afgivet pr. kredsmandat, eller 4) på landsplan have opnået mindst 2 pct. af de samlede afgivne gyldige stemmer. For det tyske mindretals parti gælder spærreglen dog ikke. *

Den første betingelse får kun relevans for de af arbejdsgruppen foreslåede storkredse med flere end 15 kredsmandater, dvs. for Østjylland med 17, Sydjylland med 18 og Sjælland med 21 kredsmandater. Fastsættelsen af grænsen til det 15. opnåede kredsmandat er sket med det formål, at det hverken bliver lettere eller sværere at opnå et kredsmandat end ved valgkredsinddelingen i 1970 som følge af den forrige kommunalreform, hvor den største stor- eller amtskreds på daværende tidspunkt (Københavns Amtskreds) havde 15 tillægsmandater.

Den tredje og fjerde betingelse svarer til de gældende spærregler nr. 2 og 3 for opnåelse af tillægsmandater for at sikre, at de partier, der efter gældende regler har adgang til at få tillægsmandater, dermed også har adgang til at få kredsmandater.

Opmærksomheden henledes på, at fastsættelsen af grænsen til det 15. opnåede kredsmandat ikke hindrer, at et parti

eller en kandidat uden for partierne i en foreslået storkreds, der erstatter en nuværende stor- og amtskreds med mindre end 15 kredsmandater, fremover vil kunne opnå op til det 15. kredsmandat i den foreslåede storkreds, selv om det pågældende parti eller kandidat uden for partierne ikke ville have opnået et kredsmandat under den gældende stor- eller amtskredsinddeling. Den foreslåede spærregel ville således ikke have hindret Venstresocialisterne henholdsvis Enhedslisten i at opnå et kredsmandat i den foreslåede Københavns Storkreds ud fra stemmetallet ved folketingsvalget i 1987 henholdsvis 1990, selv om de pågældende partier ikke opnåede et kredsmandat i nogen af de tre meget mindre københavnske storkredse ved de pågældende folketingsvalg.

Modellen vil indebære et formelt brud med hidtidig tradition og principper: Adgangen til deltagelse i fordelingen af kredsmandater i de enkelte valgkredse sammenkædes med stemmetallet opnået på landsplan og indtræder ikke alene i kraft af, at partiet rent faktisk har opstillet kandidater i den pågældende valgkreds, ligesom adgangen til deltagelse i fordelingen af kredsmandater i den enkelte valgkreds afskæres, uanset om partiet i den pågældende valgkreds eventuelt måtte have opnået stemmer nok til et kredsmandat. Et parti, der har stemmer nok til at opnå et kredsmandat, men ikke på landsplan har det fornødne stemmetal til at deltage i mandatfordelingen, afskæres således fra opnåelse af kredsmandatet og fra deltagelse i fordelingen af tillægsmandater.

Arbejdsgruppens vurdering af de to modeller

Efter arbejdsgruppens opfattelse vil begge de beskrevne modeller være egnede til at opfylde arbejdsgruppens målsætning om, at gennemførelsen af en ny valgkredsinddeling som følge af kommunalreformen hverken skal gøre det lettere eller sværere at opnå repræsentation i Folketinget alene gennem opnåelse af kredsmandat.

Arbejdsgruppen har imidlertid ikke det fornødne grundlag for at tage stilling til modellen vedrørende en genindførelse af d'Hondts metode til fordeling af kredsmandater ved folketingsvalg, idet virkningen af d'Hondts metode for fremtidige valg ikke kan belyses i fuldt omfang på baggrund af den foretagne gennemregning af folketingsvalgene fra og med 1987 med anvendelsen af d'Hondts metode og arbejdsgruppens forslag til ny valgkredsinddeling.

Det er derfor arbejdsgruppens indstilling, at det fremover bør være en betingelse for at opnå et kredsmandat i en storkreds enten, at partiet eller kandidaten uden for partiet har opnået det 1.-15. kredsmandat efter den modificerede Sainte-Laguës metode, eller at partiet efter de gældende spærregler i øvrigt har adgang til at deltage i fordelingen af tillægsmandater. Spærreglen skal dog ikke gælde for det tyske mindretals parti.

Det er endvidere arbejdsgruppens indstilling, at Folketingets Udvalg for Forretningsordenen bør anmode professor, dr.scient.pol. Jørgen Elklit, Aarhus Universitet om som ekspert i valgsystemer at foretage en undersøgelse af virkningen af en eventuel indførelse af d'Hondts metode til fordeling af kredsmandaterne i de af arbejdsgruppen foreslåede storkredse. Forudsætningerne og formålet med analysen så